

OIKEANSUUNTAINEN, MUTTA KESKENERÄINEN

Alkoholilainsäädännön muutostarpeita selvitelletty työryhmä luovutti välimietintönsä 6.11.1992. Ministeri Toimi Kankaanniemi piti luovutustilaisuudessa seuraavansisältöisen puheen:

Alkoholipoliitikka on yksi voimakkaiden muutospaineiden kohteena olevista yhteiskunnan keskeisistä asioista. Nyt vastaanottamani alkoholityöryhmän välimietintö tarkastelee eräiden yksityiskohtien lisäksi kolmea aluetta alkoholi-kaupassa: tuontia, vientiä ja tukkumyyntiä. Kaikkien näiden osalta työryhmä esittää ratkaisevia muutoksia nykytilanteeseen.

Suomalainen alkoholijärjestelmä on perustunut siihen, että sosiaalisiiin, terveydellisiin ja kansanterveydellisiin näkökohtiin tukeutuen yhteiskunta on vastannut sekä alkoholin hinnan että saatavuuden säätelystä. Koska alkoholin käytöstä on myös haittoja ja yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia, alkoholi-kauppaa ei ole nähty viisaaksi päästää kokonaisuudessaan markkinaperusteiseksi.

Yksi keskeinen – ja monissa maissa oikeaksi osoitettu – perusväittäminen on, että alkoholin kulutuksen kasvu lisää alkoholi-haittoja ja päivittäin: aleneva kulutus merkitsee vähemmän haittoja. Kun alkoholin kulutukseen tulee olemaan kasvupaineita lähivuosina mm.

vero- ja hintaratkaisujen kautta, on siksikin äärimmäisen tärkeää, että alkoholijärjestelmässä on keinoja reagoida esiin tuleviin ongelmiin ja säädellä niitä. Muuttuvissakin olosuhteissa Suomen tulee säilyttää alkoholipoliittinen reaktiokyky – tämä on havaittu niinkin pienissä yksityiskohdissa kuin ns. itäviinan tuonnissa saati sitten koko yhteiskunnan ja koko alkoholijärjestelmän tasolla.

Kuten tiedämme, elämme valtiontaloudessa myös vakavaa aikaa. Ei ole mielestäni oikein, että tilanteessa, jossa alkoholihaittojen kustannukset mahdollisesti lisääntyisivät, valtion alkoholitulot dramaattisesti vähenisivät ja alkoholituotot siirtyisivät yksityisille.

Työryhmällä on mielestäni ollut oikeansuuntainen pyrkimys luoda uutta alkoholipoliittista vastuujärjestelmää, mutta työryhmän työskentely on jäänyt tässä suhteessa sekä perusteluosassa että lakitekstin osalta – sallikaa minun sanoa – keskeneräiseksi. Mietintö jättää monta kysymystä avoimeksi; esimerkiksi tulevaisuuden keinot estää alkoholijuomien alennus- ja dumpausmyynti ovat esityksessä vailla riittävää huomiota. Kuitenkin eduskunta kiinnitti erityistä huomiota juuri siihen, että käytössä tulee olla keinoja kulutuksen kasvun hillitsemiseen muun muassa hintapolitiikalla (sosiaali- ja terveystalouksena 17.9.1992).

Edelleen työryhmän mietinnössä varsin merkittävien alkoholipoliittisten toimien rahoituksesta on vain perusteluosa, ei itse lakitekstiehdotusta. Koska työryhmä ei ole konkretisoiden hahmotellut uutta alkoholipoliittista vastuujärjestelmää, on suorastaan riskaabelia ehdottaa pelkäämään vanhan purkamista.

Useissa eri yhteyksissä on nähty tärkeäksi, että pohjoismaat yhdessä puoltavat sosiaali- ja terveystaloudellisesti perusteltua, ns. pohjoismaista alkoholijärjestelmää. Kun työryhmän puheenjohtaja pyysi minulta kannanottoa, ilmoitin jo siinä yhteydessä työryhmälle, että en pidä sinänsä tuonti- ja vientimonopolia kokonaisuuden kannalta kovin merkittävänä asioina, mutta että niiden kohdalla tulee noudattaa yhteispohjoismaista linjaa. Alkoholin tuonnin ja viennin osalta tulen käymään ensi viikon alussa neuvotteluja muiden pohjoismaiden alkoholiministerien kanssa. Olisin toivonut, että pohjoismaainen näkökulma olisi ollut painokkaammin esillä mietinnön valmistelussa. Hallitus haluaa pitää tätä pohjoismaista näkökulmaa valmistellessaan lopullisen esityksen.

Työryhmä on lähtenyt siitä, että tukkumyynti vapautettaisiin niiden alkoholijuomien kohdalta, joiden alkoholipitoisuus on vähemmän kuin 15 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Näkemykseni on, että mei-

dän tulee edetä sopeuttamisen tietä.

Tukkumyynti on keskeinen osa suomalaista alkoholijärjestelmää. Siksi tavoitteena tulee olla se, että tukkumyyntiä sopeutetaan siten, että valmistaja- ja tuotediskriminointia ei tapahdu. Tähän suuntaan Alko on jo käytännössä edennytkin. Lisäksi useiden arvioiden mukaan ETA-sopimus ei yksiselitteisesti edellytä terveystaloudellisesti perusteltujen monopolien purkamista, kunhan

huolehditaan siitä, että syrjintää ei tapahdu.

Erityisen kiitoksen esitän työryhmälle siitä, että se on selkeästi asettunut tukemaan vähittäismyyntimonopolin säilyttämistä.

Tiivistäisin vielä kolme keskeistä lähtökohtaa alkoholilainsäädäntöä uudistettaessa: 1) sosiaali- ja terveystaloudelliset näkökohdat on asetettava etusijalle, 2) Suomen on oltava mukana yhteispohjoismaisessa rintamassa ja erityisesti tänä

aikana emme saa unohtaa 3) valtiontaloudellista näkökoh-
taa.

Lainaan lopuksi mielelläni työryhmän jäsenen pääjohtaja Heikki Kosken ajatusta: ”Olennaista on asettaa asiat tärkeysjärjestykseen: terveys on arvo, kilpailupolitiikka väline”. Tämä on hyvä muistaa tehdessämme Suomen ja suomalaisten ihmisten kannalta keskeisiä ratkaisuja.

TOIMI KANKAANNIEMI

ICAA KOKOONTUI GLASGOW’SSA

ICAA:n 36. kansainvälinen alkoholi- ja huumeriippuvuutta käsittelevä konferenssi järjestettiin 16.–21.8.1992 Glasgow’ssa Skotlannissa. Joka kolmas vuosi järjestettävään konferenssiin osallistui tällä kertaa yli 800 alkoholin ja huumeiden parissa työskentelevää asiantuntijaa yli 60 maasta. Kokouksen ylivoimaisesti tunnetuin puhuja oli ensimmäisenä päivänä esiintynyt Walesin prinsessa. Eikä Diana huonosti esiintynyt, päinvastoin. Puhue oli hyvin asiallinen, ja Diana esitti sen sujuvasti, kantavalla äänellä ja pitäen myös katsekontaktin yleisönsä.

Kokouksen yleistemäksi oli valittu ”Jatkuvasti muuttuvan

todellisuuden kohtaaminen”. Maailma on varmasti jatkuvan muutoksen kourissa, mutta miten tuon muutoksen nähtiin heijastuvan alkoholi- ja huumeareenalle ja miten tuo muutos kohdattiin.

Ensimmäisen pienen muutoksen saattoi havaita jo kokousmateriaaliin tutustuessaan: tavanomaisesta Ansvar-salkusta löytyi Ballantines-avaimenperä ja muistiinpanot tehtiin Ballantines-kynällä Portman Groupin nimeä ja tunnuk-
sia kantavaan lehtiöön. Kokouksen monien tukijoiden joukosta löytyivät sekä Allied Distillers Ltd että Guinness plc. Reaktio tähän muutokseen tuli viimeisen kokouspäivän yleis-

istunnossa, jossa nuorisoryhmän jäsenet asettuivat vastustamaan paitsi tupakanpoltoa kokouspaikalla ja vastaanotoilla tarjottua alkoholia myös alkoholi-teollisuuden sponsointia. Konkreettisenä toimenä nuorisoryhmä palautti – ja kehotti muutakin kokousyleisöä palauttamaan – avaimenperät, kynät ja lehtiöt. Ansvarin lahjoittaman salkun sai sentään pitää.

Heti ensimmäisessä yleisistunnossa tuli esiin merkittäviä vastakohtaisuuksia. Lordi Frazer Skotlannista teki selvän eron alkoholin kohtuukäytön mukanaan tuomien hyötyjen ja alkoholin väärinkäytön aiheuttamien haittojen välillä. Vää-